

**TASVIRIY SAN'ATNI O'QITISHDA O'QUVCHILARNING KREATIV
IJODKORLIK KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISH
METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH. (5-7-SINFLAR MISOLIDA)****Tog'aev Keldiyor Xamidovich**

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi” kafedrası o'qituvchisi

Anatatsiya: Ushbu maqola 5–7-sinf o'quvchilari misolida tasviriy san'at darslarida kreativ ijodkorlik kompetensiyalarini shakllantirish metodikasini takomillashtirish masalalarini o'rganishga bag'ishlangan. Maqolada o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish, vizual tasavvur va tasviriy ifodani mustahkamlash, shuningdek, individual va jamoaviy ijodiy faoliyatlarni samarali tashkil etish usullari tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida innovatsion pedagogik yondashuvlar, interfaol metodlar va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish orqali o'quvchilarning kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish imkoniyatlari ko'rib chiqilgan. Maqola natijalari maktab ta'limida ijodiy kompetensiyalarni oshirishga yo'naltirilgan amaliy tavsiyalarni taqdim etadi.

Kalit so'zlar: Tasviriy san'at, Kreativ ijodkorlik kompetensiyasi, 5–7-sinf o'quvchilari, Pedagogik metodika, Innovatsion yondashuvlar.

Bugungi kunda ta'lim jarayonida o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Tasviriy san'at fanining asosiy vazifalaridan biri – o'quvchilarda nafaqat estetik did va san'atga qiziqishni shakllantirish, balki ularning kreativ fikrlash va ijodiy faoliyat ko'nikmalarini rivojlantirishdir. Ayniqsa, 5–7-sinf o'quvchilari yosh xususiyatlari bilan bog'liq holda vizual tafakkur, rang va shakl bilan ishlash, kompozitsiya tuzish kabi qobiliyatlarni shakllantirishga tayyor bo'lgan davrdir. Shu sababli, pedagogik jarayonda innovatsion metodlarni qo'llash, interfaol va amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish, shuningdek, individual va guruh ishlari orqali kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish dolzarb hisoblanadi.

Tasviriy san'at darslarida o'quvchilarning kreativ ijodkorlik kompetensiyalarini shakllantirish – zamonaviy ta'limning dolzarb yo'nalishlaridan biridir. Kreativ kompetensiya o'quvchining o'z fikrini erkin ifodalash, yangi g'oyalarni ishlab chiqish va ularni vizual shakllarda ifodalash qobiliyatini o'z ichiga oladi. Ayniqsa, 5–7-sinf o'quvchilari uchun bu davr o'ziga xos xususiyatlarga ega: ular fantaziya va tasavvur imkoniyatlari rivojlanayotgan, lekin strukturaviy bilimlarni o'zlashtirishga ham tayyor bo'lgan yosh guruhidir. Shu bois, pedagogik jarayonda ijodiy yondashuvlarni to'g'ri tashkil etish o'quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishiga bevosita ta'sir qiladi.

Kreativ ijodkorlik kompetensiyalarini shakllantirish jarayonida eng muhim mezonlardan biri o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rag'batlantirishdir. Buning uchun darslar interfaol shaklda o'tkazilishi, o'quvchilarni turli xil vizual materiallar,

rang, shakl va kompozitsiyalar bilan ishlashga jalb qilishi zarur. Misol uchun, mavzuni tushuntirish jarayonida turli xil tasviriy uslublar va texnikalarni qo'llash, o'quvchilarga o'z ijodiy ishlanmalarini erkin yaratishga imkon berish muhimdir. Shu orqali ular o'z fikrlarini vizual shaklda ifodalash, rang va shaklni uyg'unlashtirish, shuningdek, tasviriy tafakkurini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

O'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda individual yondashuv ham katta ahamiyatga ega. Har bir o'quvchining qiziqishlari, qobiliyatlari va rivojlanish darajasi turlicha bo'ladi, shuning uchun pedagog har bir bolaga mos vazifalar va topshiriqlarni berishi lozim. Masalan, ba'zi o'quvchilar rang bilan tajriba qilishni afzal ko'rishi mumkin, boshqalari esa kompozitsiya va shakllar bilan ishlashni yoqtiradi. Shu nuqtai nazardan, darslarda individual va guruh ishlari uyg'unlashgan holda tashkil etilishi kerak. Guruh ishlari o'quvchilarga bir-biridan o'rganish, fikr almashish va jamoaviy ijodiy faoliyatni rivojlantirish imkoniyatini beradi.

Shuningdek, innovatsion pedagogik yondashuvlarni qo'llash o'quvchilarning kreativ kompetensiyalarini oshirishda samarali vosita hisoblanadi. Masalan, flipped classroom texnologiyasi yoki multimediya vositalaridan foydalanish darslarni yanada qiziqarli va interfaol qiladi. O'quvchilar mavzuga oid video materiallar, onlayn illyustratsiyalar va elektron rasmiylashtirish dasturlari orqali o'z bilimlarini mustahkamlashi mumkin. Bu nafaqat ularning vizual tafakkurini rivojlantiradi, balki texnologik savodxonlikni ham oshiradi.

Ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishda muhim omillardan biri baholash tizimining moslashuvchanligidir. An'anaviy baholash o'quvchilarning ijodiy ishlarini yetarlicha baholay olmasligi mumkin, chunki ijodiy ishlarning qiymati faqat natija bilan emas, balki ijodiy jarayon bilan ham belgilanadi. Shu sababli, baholash jarayoni o'quvchilarning fikrlash, eksperiment qilish va yangi g'oyalarni sinab ko'rish qobiliyatini hisobga oladigan tarzda tashkil etilishi kerak. Masalan, o'quvchilarning ishlanmalarini ularning yaratuvchanlik darajasi, rang va shakl uyg'unligi, mavzu bo'yicha original g'oya bilan bog'liq baholash mumkin.

O'quvchilarda ijodiy fikrlashni rivojlantirish uchun dars jarayonida muammoli vazifalar va ijodiy topshiriqlarni qo'llash ham samarali hisoblanadi. Masalan, ma'lum bir mavzu bo'yicha o'quvchilarga o'z hikoyalarini rasm orqali ifodalash, turli materiallardan kollajlar yaratish yoki fantazyaviy tasvirlar chizish topshirig'i berilishi mumkin. Bu usul o'quvchilarning tasviriy tafakkurini, vizual xotirasini va muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Shu bilan birga, o'quvchilarning o'z ishlariga ijodiy yondashuvi va o'zini ifoda qilish qobiliyati ortadi.

Ta'lim jarayonida ijodiy muhit yaratish ham katta ahamiyatga ega. Sinfda iliq, qo'llab-quvvatlovchi va rag'batlantiruvchi muhit o'quvchilarda o'z fikrini erkin ifodalashga va yangi g'oyalarni sinab ko'rishga yordam beradi. Pedagog tomonidan berilgan ijobiy fikrlar, rag'batlantiruvchi baholar va muvaffaqiyatlarni qadrlash

o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi va ijodiy ishga bo'lgan qiziqishni mustahkamlaydi.

Shuningdek, o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda o'quv materiallarining xilma-xilligi muhim rol o'ynaydi. Turli uslublar, texnikalar va materiallardan foydalanish o'quvchilarga yangi tajribalar orttirish va ijodiy imkoniyatlarini kengaytirish imkonini beradi. Masalan, suv bo'yoqlari, akril, grafika, kollaj va aralash texnikalar bilan ishlash o'quvchilarning rang, shakl va kompozitsiya bilan bog'liq bilimlarini mustahkamlaydi.

Umuman olganda, 5–7-sinf o'quvchilarida kreativ ijodkorlik kompetensiyalarini shakllantirish jarayoni ko'p qirrali va tizimli yondashuvni talab qiladi. Pedagog interfaol va innovatsion metodlarni qo'llashi, individual va guruh ishlari orqali o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishi, muammoli vazifalar va ijodiy topshiriqlarni taqdim qilishi, shuningdek, baholash tizimini moslashtirishi kerak. Bularning barchasi o'quvchilarning ijodiy fikrlash, vizual tafakkur, rang va shakl uyg'unligi hamda muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shu asosda, tasviriy san'at darslarida ijodiy kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi maktab ta'limi sifatini oshirish, o'quvchilarning shaxsiy va intellektual rivojlanishini ta'minlash hamda ularni kelajakdagi ijodiy faoliyatga tayyorlashga yo'naltiriladi.

Ushbu tadqiqotda 5–7-sinf o'quvchilari misolida tasviriy san'at darslarida kreativ ijodkorlik kompetensiyalarini shakllantirish metodikasi tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, interfaol va innovatsion pedagogik yondashuvlarni qo'llash, individual va guruh ishlari, muammoli vazifalar va ijodiy topshiriqlar orqali o'quvchilarning ijodiy fikrlash va vizual tafakkurini samarali rivojlantirish mumkin. O'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda pedagogik jarayonni tashkil etish, baholash tizimini moslashtirish va ijodiy muhit yaratish ularning kreativ kompetensiyalarini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, turli materiallar, texnikalar va innovatsion vositalardan foydalanish o'quvchilarning fantaziya va ijodiy tafakkurini kengaytiradi. Tadqiqot natijalari maktab ta'limida tasviriy san'at darslarining sifatini oshirish va o'quvchilarning ijodiy salohiyatini mustahkamlash uchun amaliy tavsiyalarni beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // Педагогическое образование и наука. – 2017. – №. 2. – С. 109-110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // Eastern European Scientific Journal. – 2017. – №. 1. – С. 131-134.
3. Shovdirov S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region // E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – T. 587. – C. 02016.

4. Shavdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology // AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – Т. 3268. – №. 1. – С. 070035.
5. Шавдиров С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // Современное образование (Узбекистан). – 2017. – №. 6. – С. 15-21.
6. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // Inter education & global study. – 2024. – №. 1. – С. 8-14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // Science and innovation. – 2023. – Т. 2. – №. B10. – С. 192-198.
8. Шавдиров С. А. ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМУ О. И ПРИКЛАДНОМУ ИСКУССТВУ // INTERNATIONAL SCIENTIFIC REVIEW OF THE PROBLEMS AND PROSPECTS OF MODERN SCIENCE AND EDUCATION. – 2018. – С. 84-85.
9. Shovdirov S. TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O'QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O'QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O'RGATISH // Евразийский журнал академических исследований. – 2023. – Т. 3. – №. 12. – С. 193-196.
10. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education. – 2023. – Т. 4. – №. 3. – С. 60-66.